

"Proletarec" je
delavski list za
misleče čitatelje

PROLETAREC

Official Organ Jugoslav Federation, S. P. — Glasilo Jugoslovenske Socialistične Zveze

GLASILO
PROSVETNE
MATICE J.S.Z.

ST. — NO. 1395.

Entered as second-class matter, December 6, 1937, at the post office
at Chicago, Ill., under the Act of Congress of March 3d, 1879.

CHICAGO, ILL., 6. JUNIJA (June 6), 1934.

Published weekly at
3639 W. 26th St.

LETO — VOL. XXIX.

DEMOKRATSKA STRANKA NI MOGLA IZPOLNITI OBLJUB

RAZREDNI PROCES V BORBI MED DELAVCI IN IZKORIŠČEVALCI ENAK KAKOR JE BIL POD PREJŠNJO VLADO

"Planirana ekonomija" sedanje administracije je v prilog kapitalizmu. — Preprečevanje stavk in poravnave v škodo delavcev. — Splošna nesigurnost med delavci, farmarji in tudi delodajalci ne pojenvava

OBOŽEVALCI in posebno zagovorniki demokratskega "new deal" so čezdalje bolj v zadrgi. Kaj se je zgodilo z obljubami? Kako to, da je "pozabljeni človek" v svoji socialni sferi tam, kjer je bil, namreč še zmerom pozabljen?

Koliko kapitalistov in profitarjev je bilo aretiranih in kaznovanih, ker se nečejo ravnat po pravilnikih, ki so bili sprejeti v območju nire? Niti eden! Koliko delavcev je bilo aretiranih, obsojenih, ali ranjenih in ubitih, ker so vzel obljub Rooseveltove administracije resno in so se moralni potem zoperstaviti policiji in milici v boju za svoje pravice?

O, to je pa druga stvar, kajti delavci niso kapitalisti! Zato jih pretepojajo, mučijo s solzicami, spuščajo vanje salve in nič koliko že je bilo zbitih na tla z udarci policijskih količkov in navalov druge oborožene sile budnih oblasti, ki skrbe, da se delavci ne bi premočno organizirali, in da s svojimi zahtevami ne posežejo preveč v profite korporacij.

Ako bi bil kongres delavstvu naklonjen, in če bi bila administracija v Washingtonu res za ljudske koriste, ali bi dopustila, da si morajo delavci izvojevati vsako koncesijo s stavkami in z bojem zoper profitu udnja oblast in skebom?

Cemu sodniki, ki so "ljudevi prijatelji", izrekajo sodne prepovedi le proti delavcem za poraz njihovih stavk, in nobenkrat proti kompanijam, da bi delavcem pomagali v stavkah?

Kako to, da predsednik Roosevelt molči, ko vendar ve, kako arogantni so kapitalisti in s kakšno mujo se trudijo, da bi delavce potlačili še bolj v sužnost?

NRA je tekstilni industriji naročila znižati produkcijo 25 odstotkov, zato, da prepreči "nadprodukcijo". Mar NRA ne ve, da je tisoče in tisoče družin, katere so brez sredstev za nakup potrebnih oblačil že od enega do treh let? To je vzrok, cemu je tekstilna industrija znova v opasnosti "nadprodukcije". Ko so jih dovolili znižanje delavnika 25 odstotkov, so čisto pozabili na 400,000 delavcev v tej industriji. Tekstilni delavci so med najbolj izrabljanimi in najslabše plačanimi. 25 odstotkov znižanja delavnika bi zanje pomenilo z dovoljenjem NRA 25 odstot-

kov znižanja plače. Temu so se uprli in zapretili s stavko. Sele ko so zagrozili, da je njihove potrebljivosti konec, se je načelnik NRA Hugh Johnson spomnil, da je pri popuščanju lastnikom tekstilne industrije 400,000 delavcev in njihove družine popolnoma prezrl. In namesto da bi napako popravil, je začel z običajnimi poganjaji, ki se prav tako običajno končajo slabo za delavce in dobro za izkorisčevalce. Na ta način je z negotovimi obljubami in nejasnim sporazumom v škodo delavcev odvrnil prosto soboto tudi to stavko.

Druga pozabljeni skupina so delavci jeklarske industrije. Magnati, ki se rogajo zakonu in vladi, pravijo, da umije jeklarskih delavcev ne bodo priznali, niti se ne bodo pogajali z zastopniki delavcev, pa naj bodo določbe glede unij v niri kakršnekoli.

Jeklarski magnati so se poslužili vseh tistih tečk v zakonodaji "new deal", katere določajo organiziranje kapitalistov po strokah, določitev cen produktov in zabranitev konkurence, toda svojim delavcem preprečujejo pravico združevanja.

Kakor v tekstilni, se vladni posredovalci trudijo preprečiti tudi stavko jeklarskih delavcev ne da bi jim skušali pomagati v pravničnih zahtevah. V vsaki taki poravnavi dobre delavci nekaj navideznih koncesij in kapitalisti odnesejo pogačo.

Mar je potem čudno, če se v delavske množice naseljuje srđ, ki dobiva izraza v stavkah in v demonstracijah proti protektorišču skebow in kompanij?

Predsednik Green je konservativni unijski voditelj, ki se do zdaj ni dosti brigal za organiziranje delavcev v velikih temeljnih industrijih. V svojem govoru v Chicagu je priznal, da delavci v jeklarskih obratih zmanj čakajo na vladno oporo v svoji zahtevi za svobodne in tajne volitve pri odločanju, da li so za svojo ali kompanijsko unijo. Tisti, ki so bili valed svojih unijskih aktivnosti odslavljeni, zmanj apelirajo na NRA in njen konvencija.

Delavci so po enem letu Rooseveltove administracije prav lahko spoznali, da je kapitalizem enako kapitalističen pod vlogo demokratske stranke kakor je bil pod republikansko. To jim pričajo skušnje. Rešitev počela je torej samo v njihovih rokah.

RAZNOTEROSTI IZ INOZEMSTVA

Fiasco razročitvene konference. — Sporazum med Nemčijo in Francijo glede plebiscita v Saaru. — Nova orientacija Sov. Unije in Francije

Razročitvena konferenca v Ženevi se je pričela dne 29. maja z žungliranjem diplomov, ki so govorili o varnosti, zmanjšanju armad in izdatkov za militarizem, za hrbtom pa kovali nove militaristične dogovore. Vsi poskusi in vsa posvetovanja v povojni dobi za odpravo vojne so fiasko.

Anglia prošle mesece zelo pospešuje oboroževanje v zraku z jačanjem svoje vojne zračne flote in z gradnjo novih pristanov za letala.

Flemci v Belgiji, ki so se borili 30 let, da izvajajo svojemu jeziku enakopravnost v uradih in francoskim, so končno zmagali, ko je parlament dne 1. junija po dolgotrajnih razpravah in bojih odobril zahtevo poslanca flemškega ljudstva.

Francija in Nemčija sta se sporazumeli za način plebiscita, v katerem se bo ljudstvo pokrajine Saar prihodnjem letu izreklo, da li hoče nazaj pod Nemčijo, kateri je pripravalo do poraza kajzerjevih armad, ali pa bi rajše kako drugo vladno obliko. Saar u-

pravila sedaj komisija pod pokroviteljstvom lige narodov. Pokrajina ima važen položaj bodisi za Nemčijo kakor za Francijo zaradi bogatih premogovkov, ki jih zdaj črpajo francoski industrialci. Plebiscit se bo vršil 13. januarja prihodnje leto. V Saarju je veliko socialističnih in komunističnih beguncov, ki nasprotujejo povrnitvi Saara Nemčiji, a tudi naziji so močni in silno fanatični v svojem delovanju za Hitlerja.

Iz Ženeve poročajo, da so angleški in italijanski diplomati, ki so se udeležili zborovanja lige narodov in razročitvene konference zelo nejedovjni, ker kujeta sovjetski komisar za vrnjanje zadev Matjažem Litvinovom in francoski ministru vnačnih zadev Louisu Barthou novo kombinacijo držav za ravnotežje in kontroliranje evropskega kontinenta, v kateri bi bile Sov. Rusija, mala antanta (Čehoslovaška, Jugoslavija in Rumunija) ter Turčija in poleg teh baltiške državice, Finska in druge dežele, ki se bi hoteli podvrediti vplivu in varstvu vnanje poli-

like francoske-sovjetske kombinacije. Ta zveza ali sporazum seveda ne bo nič prisrečega, toda narekujejo ga potrebe, predvsem enotni interes pred Hitlerjevo nevarnostjo. Anglia in Italija pa sta nejedovjni, ker bi jih tako zvezza potisnila s stopnje važnosti iz prvega na drugo mesto.

Nemška vlada je podvezla novo gonjo proti židom. Priprava velike demonstracije proti "svetovnemu židovstvu", da z njimi odvrene pozornost ljudstva od poslabševanja svojih razmer na žide, katere naziji dolže vsega hudega v Nemčiji in po svetu.

Inflacija ameriškega dolara vpliva na vse v Evropi, ki je dogodila 26. maja, je blilo 6 delavcev na mestu razmerjajo, več drugih pa je podleglo poškodbam pozneje. Tudi stanovanjske hiše v sosečini so zelo poškodovane. Tovarna je popolnoma porušena.

Katoličani v provinci Saar so sklenili agitirati proti pridruženju te pokrajine Nemčiji. S tem podpro socialisti v plebiscitu, ki bo januarja prihodnje leto.

V sovjetski Uniji so zelo

PRIPRAVLJENOST "NA VOJNO"

Gornja slika ni z bojišča, kjer se tepe armada ene dežele proti drugi, ampak z industrialne fronte v Tolidu. Ameriški vojaki streljajo in mečejo bombe v ameriške delave. Slika je izpred tovarne Auto Lite Co. v Tolidu.

ZGODOVINSKA VAŽNOST SOC. KONVENCIJE V DETROITU

Najživahnejše strankino zborovanje v povojni dobi. — Nova eksekutiva. — Nadaljnja poročila

Za konvencijo socialistične stranke, ki se je vršila 1. 2. in 3. junija v Detroitu, je vladalo v ameriški javnosti večje zanimanje, kakor za prejšnje socialistične konvencije v povojni dobi. Se celo čikaški angleški dnevniki, ki socialistične aktivnosti tradicionalno ignorirajo, ali pa jih podcenjujejo, so poročali o detroitskem zborovanju. Vzrok je, ker so Zed. države zrele za socialistizem, kakor je dejal Leo Krzycki, predsednik socialistične stranke, v otvoritvenem govoru na konvenciji. "Socialistična stranka ima vse prilnosti, da postane mogočna stranka ameriškega delavstva. Ako se jih ne bomo poslužili, nas bo pogazila fašistična reakcija in namesto v socialističem pridemo v ječe, ali v izgnanstvo, ali pa postanemo brezpomembna skupina, ki je ne bo niti opaziti," je konvencijski glas.

V konvenčni reviji, ki je bila izdana v Detroitu, je tudi članek o JSZ, ki ga je predstavil Chas. Pogorelec. Revija ima 88 strani nekoliko manjše velikosti kakor je naš "Majski Glas".

Na konvenciji so bile burne debate med vodnjami raznih struj, predvsem med takozvanimi "militanti" in "staro gardo". So pač zgodovinski časi, v kakršnih zborovanje delavcev politične stranke ne more biti hladna zadeva. Konvencija je bila zaključena v nedeljo zvečer.

V novo eksekutivo so bili izvoljeni: Leo Krzycki, izvoljen zavod za predsednika eksekutive. Člani eksekutive: D. W. Hoan, Wis.; Norman Thomas in James Oneal, New York; Darlington Hoopes, Pa.; Maynard Krueger, Ill.; James D. Graham, Mont.; dr. M. Shadid, Oklahoma; Albert Sprague Coolidge, Mass.; Franz Daniel, Pa.

Več o razpravah in o sklepih konvencije ter njenih vplivih na bodoči razvoj socialističnega gibanja bomo poročali v naslednjih številkah.

Dvignili ceno kruha a ob enem poročajo, da so sorazmerno zvišane tudi plače delavcev. Za vzrok podražitve navajajo, ki bo prilekel žita v Sovjeti.

Socialistična stranka bo ovrorila to poletje kakih dvanajst takozvanih summer training schools, v katerih se socialisti vežbajo v agitacijskem delu in izpolnjujejo v znamenu. Zdaj so te sole v načrtu v državah California, Colorado, Connecticut, Michigan, Missouri, North Carolina, Oklahoma, Pennsylvania, West Virginia in Wisconsin.

V eksploziji tovarne za rakete v Alicante v Španiji, ki je dogodila 26. maja, je blilo 6 delavcev na mestu razmerjajo, več drugih pa je podleglo poškodbam pozneje. Tudi stanovanjske hiše v sosečini so zelo poškodovane. Tovarna je popolnoma porušena.

Katoličani v provinci Saar so sklenili agitirati proti pridruženju te pokrajine Nemčiji. S tem podpro socialisti v plebiscitu, ki bo januarja prihodnje leto.

V sovjetski Uniji so zelo

SUŠA POMAGA VLADAM PRI UNIČEVANJU PRIDELKOV

Elementarna katastrofa povečava pomanjkanje in draginjo. — Nesmiselno uničevanje živil

USA je ameriško vladu rešila skrb izobilja pridelkov. Nabožno deževje bi letos več ne moglo odpraviti škodo in izgube na pridelkih, ki je že storjena. Sočivje se včasdraži in poleg tega je vsled suše slabe kakovosti. Cene mleka in žitu se dvigajo. Stare zaloge pšenice in koruze ne bodo na domestile izgub na pridelku v tem letu. Farmarji so obupani. Tolikšne suže v pričetku leta in v tako velikem pasu v tej deželi že dolgo ni bilo. Vsled strahu pred bodočnostjo se samomori med farmarji množe, kar je tudi izreden pojav.

Ker so pašniki do malega uničeni in ker primanjkuje tudi druge krme za živilo, so farmarji prisiljeni vreči na tny vse, kar jim je v bremu. Ker je živila vsled nezadostne krme podpranjena, je kakovost mesa padla. John Campbell, vladni večjak v tržnih zadevah, pravi, da bodo skozi to poletje mesnice v delavskih in farmskih krajih poplavljene z mesom najslabše vrste, medtem ko bo mesninam dobre kvalitete dvignjena cena toliko, da si jih bodo mogli prvočuti samo bogati sloji. Isto velja za sočivje.

Uradni pomožni akcij se že zdaj boje jeseni, ker so jim še v spominu demonstracije proti visokim cenam kruhu in drugih živil, ki so se dogajale v povojnih letih. Profitari, ki kontrolirajo zaloge žita in drugih živil, so suše veseli, kajki pridelke, ki jih imajo v pesteh, so si nakupili po nizkih cenah, kateri zdaj navajajo višje in višje.

Ako bi bil živilski trg pametno upravljen in kontroliran, bi delavskemu ljudstvu ne pretila draginja in tudi za farmarje ne bi bil položaj tako obupen kakor je danes. Tako pa bo ločno izgubi farmarji in delavci in njih pomanjkanje bo povečano. Profitarji so edini, ki imajo žetev v vsakem slučaju in povečno dobro še kadar tepejo ljudstvo naravnih elementov ali vojnem.

Sedanja suša, ki ima svoj pričetek že v zgodnji pomlad, se ne razteza samo preko pokrajini Severne Amerike ampak tudi preko velikega dela Evrope daleč na žitna polja sovjetske Unije.

Prošlo jesen je vlade skrbelo, kam bodo z žitom, kateremu ne morejo dobiti trga, pa jim je prišla na pomoč natura, katera jim je ob enem dokazala, kako glupa je sedanja uredba, v kateri se živila na debelo uničujejo, namesto da se jih bi dalo na razpolago vsemu ljudstvu v zadostni meri, ostala pa shranilo za porabo v slučaju naravnih katastrof. Ker kažejo načrti zaradi pohlepa po profitih ljudskih potreb ne jemlje v obzir, bo milijone ljudi še bolj v pomanjkanju in njihova hrana bo še slabše kakovosti kater je bila.

Prekupci so pridelki od farmarjev, kar jih bo, pokupili večinoma že v naprej razmeroma jako poceni, ker so farmarji v stiskih, pa so pripravljeni pristati na take kupnje. Zato visoke cene ne nastanejo že na farmi, ampak še v skladisih v mestih, kjer se živila oddajajo za nadrobno prodajo. Nepoučeni delavci misljijo, da so draginje živil v prid farmarjev, ki pa imajo od nje prav malo koristi, in kolikor jo je, jim razliko vzamejo visoke cene tistih potrebščin, katere morajo oni kupovati.

Ce bi farmarjev v tej krizi več ali manj ne protektirale razne izjemne naredbe, bi bile njihove kmetije pred upniki že veliko bolj v nevarnosti kakor so bile letos.

Vlada nima nobenega izdatnega načrta v tej situaciji. Z manjšanjem površine obdelane zemlje nadaljuje in ob enem se pripravlja pomagati tistim farmarjem, ki so vsled suše v pomanjkanju. Draginja je torej neizogibna, kar pomeni za delavce pri sedanjem zaslužku nadaljnji pomik v znižan življenski standard, z brezposelne pa povečanje katastrofalne nesigurnosti in mizerije.

Pride doba, ko suša ne bo imela takih posledic ne za farmarje in ne za konsumente v mestih. To se zgodi, kajti bo ljudstvo poverilo oblast tistem gibanju, ki zahteva kolektivno lastništvo vseh produktivnih sredstev. Dokler ne bo družba sama gospodar nad bogastvom, bo izročena sistemu profitarstva, izkorisčanja in pomanjkanja ob kupnih zalog v milost in nemilost. Ker milosti v tej uredbi ni, bo ljudstvo živilo v socialnih nadlogah, dokler

Izhaja vsako sredo.
Indija Jugoslovanska Delavska Tiskovna Država,
Chicago, Ill.

Glasilo Jugoslovanske Socialistične Zveze.
NAROCNINA v Zdajnjih državah za celo leto \$3.00;
za pol leta \$1.75; za četr leta \$1.00.
Inozemstvo: za celo leto \$3.50; za pol leta \$2.00.

Vsi rokopisi in oglasi morajo biti v našem uradu najpoznejše do pondeljka popoldne za priobčitev
v številki tekočega tedna.

PROLETAREC
Published every Wednesday by the Jugoslav Workers' Publishing Co., Inc.
Established 1906.

Editor Frank Zaitz
Business Manager Charles Pogorelec

SUBSCRIPTION RATES:
United States, One Year \$3.00; Six Months \$1.75;
Three Months \$1.00.—Foreign Countries, One Year
\$3.50; Six Months \$2.00.

PROLETAREC
• 3639 W. 26th St., CHICAGO, ILL.
Telephone: Rockwell 2864.

Pohvala vojaštu

"Prva dolžnost vsakega državljanja je, da brani svoje dežele ne samo pred zunanjimi, ampak tudi pred notranjimi sovražniki," je zapisano v uredniškem članku češke "Tribune", in s to izjavo se zahvaljuje milici, ker je v stavkovni bojh tako sijajno izkazala "svojo lojalnost". (Komu?)

"Dežela je ponosa na svojo milico in ji bo naklonila vso mogočo oporo," zaključuje urednik v svojem članku.

Taki članki v kapitalističnih listih so pisani tako oprezzo. Povprečen čitalec v delavskih krogih niti malo ne sumi, da so naprjeni proti njemu. Celo navdušuje se ob njih, ker ga pripravijo, da išče sovražnika svojih koristi tam, kjer ga ni.

Cemu naj bi milica sploh zaslužila zahvalo? Mar so sovražniki "ameriških institucij" pričeli z revolucijo za "strmoglavljenje vlade?"

Ali so se delavci podali v stavke zato, da vsled izobilja pomanjrajo "ameriška bogastva", pa jih je treba ukrotiti s havbicami, bajoneti in bombami?

Kapitalistični dnevnički hvalijo milico edino radi tega, ker je bila pozvana k sodelovanju za potlačenje stavk in se je naložilo "vestno" lotila. Delavci, ki se bore za nekoličko kos kruha, ne morejo biti smatrani za sovražnike ameriških ustanov — takozvanih — karkoli že to pomeni — ampak privatni interesi, katerim je profit edina svinčina, imajo moč, da lahko proglašajo skozi časopise in radio vsako skupino poštensih delavcev za "nevarne ekstremne radikalce", če so kolikško osumnjeni, da so zoper kompanijske unije in proti izkorščanju.

Države ameriške Unije kontrolira kapitalizem. Zato je bilo in je tudi vojaštvo striktno v službi profita. Niti v nem, pa bilo je v tako pravičnem boju delavcev, ni bila milica z delavci, ampak prav v vsakem slučaju s tistimi, ki so na čelu izkorščanja. Tega krivičnega razmerja ne bi bilo, če bi ljudstvo ipoverilo politično moč stranki, ki je nihova.

Sodniki na rešetu

V krizi je nešteto podjetij propadlo. Prišla so v konkurs in sodišče jim je imenovalo upravitelje. Naloga upraviteljev je, ravnati z zaupano jim imovino pošteno in jo upravljati v interesu upnikov. V resnici pa delajo ravno narobe. Določijo si visoke plače, wposele krdele sorodnikov in prijateljev in najamejo na enak način advokate, s katerimi potem skupno črpajo zaupana jim podjetja, da koncem konca ničesar ne ostane ne za upnike in se manj za lastnike.

Poseben kongresni odsek je več mesecov preiskovalo to raketerstvo v področju zveznih sodnikov in v svojem poročilu ugotavlja, da je njihovo početje vse kaj drugega kot potestno. Nekaj je takih, da zaslužijo odškoditev.

Odsek je poročal, zaslivanja so pozabljena in upravitelji ter njihovi odvetniki bodo guli in obiral zaupana jim podvzetja naprej, dokler se jim bo izplačalo. Kar ostane, navadno prodajo kakemu prijatelju za malenkostno vsto.

Tak je kapitalistični sistem — kaj se hoče! Zgrajen je na prevarah in legalni kraj. Počiščati ga je nemogoče. Lahko pa se ga odpravi.

Svoboda govora in solzavice

Normanu Thomasu so v Illinoisu meseca maju razbili dva shoda s solzavicami. Tudi nekaj telesnih poškodb so povzročile te bombe.

Cemu take dogodek tako suhoporno omenjajo, ali pa jih sploh ignorirajo tisti kapitalistični listi, ki najbolj kriče, da je svoboda govora in tiska v nevarnosti? Sveda, oni misijo le na svojo svobodo.

Neprava civilizacija

Civilizacija, kakršna je, je opevana veliko po krivem, ker je bolj barbarska kakor človeška.

NORMAN THOMAS V BOJU ZA SVOBODO GOVORA

Thomasov shod, ki so ga razbili s solznicami, se je vrnil 27. maja v Rockford, Ill. Socialistična stranka pod vodstvom Thomasa je zdaj organizirala akcijo, da oblasti v Taylorvillu prisili spolnjevati določbe v ustavi, ki garantirajo svobodo govora.

John Rak odpotuje na agitacijo v Cleveland

"Ako ne pridobimo mladihne za nadaljevanje dela naših pionirjev, tedaj nima bodočnosti ne JSZ, ne SNPJ in druge napredne delavske podporne organizacije, in ne naši delavski list." Ta ugotovitev je bila že neštetokrat povdarjana.

Zal, da smo med mladino vzgojili silno malo takih, ki so zmožni, sposobni in voljni nadaljevati z delom slovenskih socialistov. Nekaj jih je, in na te se zanašamo. Eden izmed njih je John Rak. V Chicagu mu pravimo Johnny, ker je tako simpatična osebnost in v vsem svojem delovanju izredno iskren. John Rak je bil med prvimi iz vrst naše mlajše generacije, ki se je z veseljem lotil agitacijskega in drugega dela v JSZ in v društvi delavskih podpornih organizacij nesobično v smislu socialističnih idej naših pionirjev.

John Rak je prvi izmed v Ameriki vzgojenih Slovencev, ki se je oprijel agitaciji za JSZ in Proletarca ne samo v kraju kjer živi zdaj, ali kjer je živel prej, ampak je pravilno podvzeti tudi agitacijske ture.

Jahn Rak prihaja v delavsko agitacijo naravnost iz delavskih vrst. Taki agitatorji so socialističnu cibanju neobhodno potrebeni. V Ameriko je prišel s starši julija 1910, ko mu je bilo pet let. Iz ljudske šole v južnem Illinoisu je šel z očetom v premogovnik. Njegovi starši žive v Nokomisu, kjer je Johnnjev dom. Ker bo mnoge zanimalo, od kod so njegovi starši, ga predstavimo tudi v tem ožiru. Oče je doma iz kamniške okolice in mati iz Trbovelj. Oba sta socialistične stranke. Njegova mati je aktivna v društvenem in delavskem gi-

Prispevki za kritje stroškov "Majskega Glasa"

III. IZKAZ.

Aliquippa, Pa. Druž. št. 122 SNPJ \$2; somišljeniki darovali \$2.15, skupaj \$4.15. (Poslal George Smrekar.)

Bridgeport, O. Po 25c: Tony Kravna, Joseph Snay, Frank Kolenc, (Windsor Heights, W. Va.), Frank Cerne (Bannock), Chas. Bogataj (Power Point) in Louis Pavlinich (Bellaire); Martin Ross Sr. 20c; po 10c: John Rebol in Joseph Subic (Martins Ferry), skupaj \$1.90. (Nabrala Joseph Ekeff in Tony Kravna.)

Chicago, Ill. Fred A. Vider 80c.

Point Marion, Pa. Johanna Pečjak 30c; Tony Zupančič 25c; John Pavlovič 10c; po 5c: Mary Koss in Anton Kolenc, skupaj 75c. (Poslal Tony Zupančič.)

Springfield, Ill. John Goršek 50c. Indianapolis, Ind. Frank Skufca 50c.

Little Falls, N. Y. Elizabeth Penich 50c.

Piney Fork, O. Nace Zemberger 30c.

Skupaj v tem izkazu \$9.40. Prejšnji izkaz \$35.20, skupaj \$44.60.

Deliuje tudi v podpornih društvih. V društvu Pioneer SNPJ je podpredsednik. V društvu Victorians SSPZ je bil predsednik.

V soboto 9. junija odpotuje v Cleveland in sosedne naselbine na agitacijo za JSZ in Proletarca. V Clevelandu se udeleži tudi piknika društva Naprej št. 5 SNPJ, ki bo 10. junija.

Dasi še zelo mlad, ima za seboj že bogate skušnje, bodisi v borbi za kruh, kakor tudi v delavskem političnem in unijnem gibanju. Četudi ni bil

rojen v tej deželi, pripada naši ameriško slovenski generaciji, ker se je gibal v nji in rasteil z njo. A ob enem se zaveda, da je treba napredno mladini v interesu naše stvari delovati skupno s starejšimi rojaki, in Johnny vrši v tem oziru svojo dolžnost v polni meri. Le žal, da nimamo več takih.

Na čitatelje Proletarca in člane JSZ v naselbinah, ktere obiskal, priporočamo, da z njim sodelujemo kolikor največ mogoče, pa bo vsestranski uspeh njegove agitacijske ture sigurna stvar.

Velika razstava Peruških slik v Milwaukeju

Ves ta mesec bodo v Art muzeju v Milwaukeju razstavljene novejše slike našega umetnika H. G. Peruška, 36 po številu. Zadnja razstava Peruških slik v tem mestu je bila pred petimi leti.

Občinstvu v Milwaukeju in v vseh sosednjih naselbinah priporočamo, da si ogleda Peruške umotvore. Perušek pride posebno v Milwaukeju koncem junija.

Direktor Art muzeja Pelikan Peruškova dela zelo visoko ceni.

Za razstavo slik v Clevelandu je poslal Perušek dve slike in obe sta bili sprejeti. Dobil je veliko povabil, da bi poslal slike na razstavo, tudi od raznih drugih galerij.

Klub brezposelnih vabi

Chicago, Ill. — Slovenski klub brezposelnih, ki ima v W. C. U. številko 61, predvi št. 9. junija pri Keglu v Willow Springsu "moonlight" piknik, ki pa se prične že po poldne, torej ne bomo čakali še luninega svita, če ga kaj bo.

Prvi trok odpelje izpred lokal Martina Ivanška ob 2:30, izpred poslopja SNPJ pa ob 3. pop. Drugi trok dobitje pri Ivanšku ob 6:30 zvečer in pri dvorani SNPJ ob 7. Voznila v oba kraja je 25c.

Igral bo Benchany orkester. Vstopnina na piknik je 25c. Klub brezposelnih bo skrbel, da bo zabave zadosti za vse, in da boste dobro postreženi. Pridite v soboto h Keglu v Willow Springsu ob 6:30 zvečer in pri dvorani SNPJ ob 7. Voznila v oba kraja je 25c.

Igral bo Benchany orkester. Vstopnina na piknik je 25c. Klub brezposelnih bo skrbel, da bo zabave zadosti za vse, in da boste dobro postreženi. Pridite v soboto h Keglu v Willow Springsu ob 6:30 zvečer in pri dvorani SNPJ ob 7. Voznila v oba kraja je 25c.

Prveč žita je bilo...

V Rimu se je 12. aprila vrila konferenca zastopnikov tistih dežel, katere prideljujejo največ žita. Manjka jim trga zanj in cene so premizke.

Pa so sklepali, kako se bi pridelki sorazmerno in sporazumno omekili, zato da bi dvignili cene. Iz zadrege jih je rešila suša. Bilo bi bolj pametno najti pota, ki bi omogočila milijon bednih kupiti si tolko kruha, kakor ga potrebujejo, pa bi bil trg zadostno povečan.

Razno iz Bridgeporta

Bridgeport, O. — Dne 25. maja je došpel sem s Nace Zemberger, ki potuje v tu krajnjih naselbinah za Proletarca. Obiskal bo nekaj naselbin tudi v W. Virginiji in Girard, Niles, Warren ter Salem v Ohiu ter Farrell in Zanesville v Pa.

Nace je našemu ljudu v znan vseh svojih dopisov in poročil v Proletarju in Prosveti. V sledi visoke starosti je agitacijska tura zanj zelo težak posel, posebno še, ker je izgubil eno oko in tudi sluh mu pojenjava. Oko je izgubil pred leti pri delu. Te težkoči je navedel Nace sam, kakor smo videli v zadnjem Proletarju, ali ker Proletar je agitatorja v teh krajih nujno potrebuje, je stari veteran Nace, ki je aktiven v delavskem gibanju že 42 let, prevzel to nalogu. Preje je nekaj let agitiral za Proletarca Jos. Snay, potem pa ga je bolzen odtegnila tema delu.

Sedruž Zemberger zasluži, da mu daste pri tem delu vso oporo in sodelovanje, ne zato ker je on v opisanih okoliščinah prevzel to delo, ampak raditega, ker je našemu delavstvu Proletarju potreben.

Dne 27. maja je imel klub št. 11 male zabavo ali "party" za svoje članstvo. Ob tej priliki so se dali člani in članice tudi fotografirati, ob enem pa so vzel v svojo sredo Nace Zembergerja. Zabava se je vrila v parku, katerega si je klub vzel tudi letos v najem.

Žal, da niso bili prisotni za slikanje. Manjka je 6 članov in članic. Obveščeni so bili vse.

Obetajo, da bo na prihodnji klubovi seji sprejetih spet nekaj novih članov in članic, med njimi taki, ki so iz vrste naše mladine. Zdaj ima klub 32 članov in članic.

Klub št. 11 se ne ponaša samo z napredkom in naraščajočim vplivom, ampak tudi s članom, ki je fotograf, pevogradec, godbenik in popravljalec ur in eni osebi. To je sodrug Fr. Matko.

Delavske razmere so zelo slabe. Premogovniki obratujejo po en dan v tednu. Kako se čuje iz uradov jeklarn, bodo slednje zapri par dni prej predno se ti imela pričeti stavka jeklarskega delavstva 15. junija. Tako kompanije groze in je vrjetno, ker so si prošle tedne vsed počevanje obrazložile velike zaloge čeleza in izdelkov iz železa.

Stavkovni boj bo ljut, kajti v jeklarnah U. S. Steel v bližnjem Martins Ferry dominira delavcev stodolstveno kompanijsko unijo. Pod njenim nadzorstvom so tako močno, da kar beže, če jim omenja, da se naj organizirajo v "zunanji uniji."

Kompanije znaajo svoje "unije" tudi oglašati. Prav nič se jim ne zdi škoda denarja v ta namen. Dne 1. 2. junija je priredila kompanijska unija jeklarskega trusta na truslove stroške velike cirkuske predstave in zabave. Oglešala jih je z največjim pomponom v listih in kjerkoli mogoče. V reklami so obetali, da posejajo predstavo tudi veljaki jeklarske korporacije. — Kakšni gozdje so kar naenkrat postala jeklarski delavec! Ej, manjše znajo!

Poštene unije nočejo, pa 'grajo vlogo "delavskih prijateljev" in izkoristijo, da premotijo sužnje.

Prihodnja seja kluba št. 11 se bo vrila v nedeljo 17. junija. Sodruži, udeležite se je in privedite somišljenike, da pristopijo v klub.

Tu se je koncem maja počel Martin Koss Jr., sin našega znanega somišljenika in dolgoletnega naročnika Martina Kossa. Mladi Martin si je vzel za zakonsko družico Miss Mary Zagore iz Fairpointa. Obilo sreč! — Poročeval.

Zlata rezerva

Zlato v posesti ameriške vlade znaša po sedanjem zlati vrednosti dolarja \$7,756,969,650.

KOMENTARJI

Polom fašizma v Italiji

Benito Mussolini je v svoji zbornici v nadvournem govoru priznal, da blagostanja v Italiji ne bo. Pomagala bi vojna, je dejal, in Italija se dobro pripravila na to.

Po Mussolinijevem mnenju je Italija za oborožen konflikt že zdaj izborno opremljena. Že bolj pa bo čez par let. Opozicija vlad, ki je posebno neprjetna v vojni, je v Italiji zatrta. Mladina je militar

E. ZOLA:

RIM

Poslovenil ETBIN KRISTAN

(Nadaljevanje.)

"In priznati moram, monsinjor, da sem se vrnili lahkega srca in poln nade. Zdi se mi, da je moj proces zdaj že napol dobljen."

"To je zelo naravno. To razumem."

Nani se je še vedno smehljal. Lahek odsek ironije je poostrijil njegovo fino, duhovito smehljanje, ali tako diskretno, da ni bilo čutiti v boda. Po kratkem molku je enostavno dovolil:

"Nesreča je le, da je kongregacija indeksa predvčerajšnjim obsodila Vašo knjigo. Sešla se je nalač na tajnikov poziv, in potujšnjem se predloži sodba celo Njega svetosti v podpis."

Pierre ga je omamljen pogledal. Če bi se bila podrla stara palača nad njegovo glavo, ga ne bi bilo tako pobilo. Torej je končano! Potovanje v Rim, eksperiment, ki ga je hotel takoj poizkusiti, se torej zaključuje s tem porazom, ki se mu naznanja tako nenadoma, ravno na veselicu! In niti zagovarjati se ni mogel, izgubil je čas, ne da bi bil našel koga, da bi bil mogel govoriti z njim, da bi bil mogel zastopati pred njim svojo zadavo! Srd se je dvigal v njem in ni se mogel premagati, da ne bi bil polglasno in gremko dejal:

"Oh, kako so me imeli za norca! Ta kardinal, ki mi je še danes dopoldne dejal: Če je Bog z Vami, Vas reši, celo proti naši volji!... Da, da, zdaj razumem; igral se je z besedami, želel mi je le nesrečo, da bi mi pokora pridobila nebesa. Da se vdám! O, tegevna morem, tega še ne morem! Preveč me napolnjuje togoči peče srce!"

Nani je radovedno poslušal; študiral ga je. "Ali ljubi moj sin, saj ni še nič odločeno, dokler ne podpiše Sveti oče. Pred sabo imate še jutrišnji in celo pojutrišnji dan. Čudež se še vedno lahko zgodi."

In med tem, ko je Narcisse, v dolge vratove in otroške prsi zaljubljen estetik, opazoval dame, ga je odvedel na stran in mu je dejal s pridruženim glasom:

"Čujte me, povedati Vam imam nekaj, kar je popolnoma skrivnost. Poiščite me med kobilinom za trenotek v ogledalni dvoranji. Tam bova lahko v miru govorila."

Pierre je za odgovor pokimal; prelat se je diskretno odstranil in se izgubil med množico. Ali v duhovnikovih ušesih je šumelo. Nič več ni mogel upati. Kaj naj bi storil v enem dnevu, ko je izgubil tri mesece, ne da bi bil mogel doseči vsaj toliko, da bi ga bil papež sprejel? V svoji omotici je naenkrat zasišal Narcissa, ki je govoril o umetnosti.

"Čuditi se mora človek, kako se je žensko telo popačilo v naših strašnih demokratičnih časih. Debelo je in strašno vsakdanje. Poglejte, tu okrog nas ni ne ene, ki bi imela florentinski črto, male prsi, vitki, kraljevski vrat..."

Obmolnil je za hip, potem pa je zaklical:

"O, tam je ena, ki je še precej čedna — ona plavka z razčesanimi lasmi... ona tam, ki je pravkar monsinjor Fornaro stopil k njej."

Resnično, že nekaj časa je hodil monsinjor Fornaro z ljubezničkim obrazom osvojevalca od lepotice do lepotice. Ta večer je bil viden krasen s svojo visoko dekorativno postavo, s svojim cvetočim liceom, s svojo zmanjševanjem ljubezničnosti. O njem se niso raznašale nikakršne dvomljive govorice; smarali so ga enostavno za galantnega prelata, ki se je dobro počutil v ženski družbi. Tupačat je postal, pokramljal, se sklonil čez golo ramo, se je slučajno dotaknil, vdihnil njen vonj z vlažnimi ustnicami in s smehom v očeh, kakor v nekakšni pobožni vzičevnosti.

Opozil je Narcissa, katerega je včasi srečaval, pa mu je prišel naproti. Mladi mož ga je moral pozdraviti.

"Počutite li se dobro, monsinjor, odkar sem imel čast, da sem Vas videl pri poslanosti?"

"O, kako dobro, kako dobro. Čarobna slavnost, kajne?"

Pierre se je poklonil. To je bil mož, čigar potočilo je povzročilo obsodo njegove knjige. Ali zameril mu je predvsem laskajoči obraz in pa zlagane oblube, s katerimi ga je obispal, ko ga je bil tako ljubeznično sprejel. Zvitni prelat je moral čutiti, da je že zvezdel za sodbo kongregacije. Zdelo se mu je torej bolj dostojno, da se dela, kakor da ga ni spoznal, pa je tudi le smehljaje pokimal.

"No, koliko ljudi!" je ponavljal. "Pa kakšne krasne dame! V tem salonu se človek kmalu ne bo več mogel geniti."

Zdaj so bili že vsi sedeži zasedeni od dam, in v tem parfemu vijolic, ki ga je razgravel vonj plavih in rjavih tilnikov, je človeku že sapo jemala. Pahljače so se živahne gibale, iz naraščajočega zmedenega šuma se je dvigal jasen smeh in v neverjetnem trušču pomenkov so se venomer slišale enake besede. Nedvomno je prišla pravkar kakšna vest, se pojavi kakšna govorica, ki je šla od ust do ust in gnala skupino za skupino v mrzlično razburjenost.

Monsinjor Fornaro, ki je bil popolnoma poučen, je hotel sam povedati, kar se še ni glasno izreklo.

"Ali veste, zaradi česa se razvnemajo dame?"

"Zaradi zdravja Svetega očeta?" je vprašal Pierre v svojem nemiru. "Ali se je njegovo stanje nocoj poslabšalo?"

Prelat ga je začuden pogledal, potem pa je dejal nekako nepotrpežljivo:

"O-ne, ne. Njegovi svetosti je hvala Bogu mnogo bolje. Pravkar mi je povedal nekdo iz Vatikana, da je bilo Svetemu očetu popoldne mogoči vstati in kakor navadno sprejeti svoje zaupne prijatelje."

"Saj je bil vendar velik strah", se je vpletel Narcisse. "Priznavam, da nismo bili pri poslananstvu posebno pomirjeni, zakaj konklave bi bil ta hip za Francijo jako resna reč. Nobene moči ne bi imela v njem. Naša republičanska vlada nima prav, da smatra papeštvzo za quantite negligeable. Toda kdaj ve človek, če je papež zdrav ali bolan? Od zanesljive strani sem zvedel, da bi ga bilo lanske zime, ko ni živ krst črhnil besedice, skoraj zadušilo, medtem ko sem ga zadnjč, ko so ga vsi časopisi polagali v grob, pisoci, da ga muči bronchitis, na lastne oči videl zdravega in veselega. Zdi se mi, da je bolan, kadar je treba."

Monsinjor Fornaro je z urno gesto pomaknil ta neljubi predmet stran.

"Ne, ne, vse je mirno, o čem se nič več ne govorji... Kar vse te dame tako razvnemajo, je to, da je konciška kongregacija danes v večino glasov v procesu Prade izrekla neveljavnost zakona."

Pierre se je zopet razburil. Ker izza povratka iz Frascatija še ni imel časa, da bi bil govoril s komurkoli z palače Bocanera, se je zbral, da je ta vest morda napačna.

Prelat se je zdelo potrebno potrditi s častno besedo.

"Povsem gotovo je, dobil sem vest od člana kongregacije."

Ali nenačoma se je oprostil in se izmuznil.

"Prosim odpuščanja, ali tam je dama, ki je nisem opazil, pa bi jo rad pozdravil."

Takoj je pohtel tja in ji začel dvoriti. Ker ni mogel sestti, je postal, sklanjajoč se tako, kakor da zagrinja mlado, svežo, močno razgaljeno ženo, ki se je pri dotiku svilnatega lilačega plašča tako lepo smehljala, vso s svojo galantno uljudnostjo.

(Dalje prihodnjč)

Mislim, da dandanes ni nič bolj potrebnega kakor pogum, da se človek radikalno loči od vsega nacionalizma. — Henrik de Man.

AGITATORJI NA DELU

Izkaz naročnin, ki so jih poslali agitatorji "Proletarca".

Vse naročnine, ki jih poslje z ostropnik in drugi agitatorji Proletarca, so šteče na bazi polletnih naročnin. Nameč agitator, ki poslje eno celoletno, je zabeležen v tem seznamu z dvema polletnima.

V. IZKAZ.

Anton Jankovich, Cleveland, O.	34
Vincent Pugelj, West Allis, Wis.	15
John Rak, Chicago, Ill.	14½
John Langerholc, Johnstown, Pa.	10
Anton Zornik, Herminie, Pa.	10
Joseph Lever, Newburgh, O.	9
Jacob Rožič, Milwaukee, Wis.	8
Nace Zemberger, na agitaciji v Ohiu	7
Chas. Pogorelc, Chicago, Ill.	6
Anton Dobrovolsk, Girard, Ohio	6
Andrew Lekian, San Francisco, Calif.	6
Marko Tekavec, Canonsburg, Pa.	5
Frank Martinjak, La Salle, Ill.	4
Joseph Zorko, West Newton, Pa.	2
John Jereb, Rock Springs, Wyo.	2
Frank Podboy, Parkhill, Pa.	2
Frances Zakovsek, No. Chicago, Ill.	2
Anton Udrovich, La Salle, Ill.	2
Leonard Alpner, Milwaukee, Wis.	2
Joseph Snoy, Bridgeport, O.	2
John Terčelj, Strabane, Pa.	2
Henrik Pečarič, Nanticoke, Pa.	1½
Anton Kokal, Helper, Utah	1
Frank Boltezar, Pueblo, Colo.	1
Max Marolt, Chicago, Ill.	1
Frank Bizjak, Chicago, Ill.	1
Skupaj v tem izkazu (4 tedne) 157½ polletnih naročnin. Prejšnji izkaz (4 tedne) 177.	

MOBILIZACIJA MILICE

Vred tekočih stavk in novih pretečih stavk so v raznih državah mobilizirali milico. V Alabama in Ohiu je v bojih proti stavkarjem proile te-

Tridesetletnica društva "Bratstvo" št. 6 SNPJ

Sygan, Pa. — V Pensylvaniji je društvo "Bratstvo" št. 6, ki je pionirska postojanka v SNPJ. Stara je toliko kakor jednотa sama. Bilo je poleg društva št. 3 njeno prvo društvo v tej državi in njegov član našega klubnika, je sledila zavaba, na kateri so bili člani in članice kluba ter njih gostje posreženi z newyorškim konkordom in prizirkom.

Kmalu je bil organiziran mešan pevski zbor, kateremu se je pridružil tudi Nace in slovenska pesem je orila pod koščatimi vrbami ob najboljšem razpoloženju vseh udeležencev. Ko je prišel čas razhoda, smo se poslovili sodrugi od sodrugov z nadom, da bomo deležni poleg slabega še mnogo takih družabnih sestankov.

Pismo iz Fontane

V Fontani, Calif., je slovenski farmer Anton Blasich, ki vzlje obilnemu delu in skrbni za ohranitev farme v tej za poljedelce tako kritični dobi ne pozabi Proletarca in ne JSZ. Obnovil je naročino do junija 1935 in članarino v JSZ do januarja prihodnje leto.

Poroča o razmerah, ki radi nizkih cen in vsled zmanjšanja trga (posledica krize) za farmarje niso v ničem neugodne.

Omenja kandidaturo Upton Sinclairja za govornika California na demokratskem tičetu in smatra, da je njegov program, ako ne socialističen vsaj zelo blizu socialističnemu. Blasich pravi, da dokler Sinclair kandidira na socialističnem tičetu, zanj ni bilo zanimanja, med tem ko je njegova sedanja kampanja vzbudila po vse državi splošno pozornost. Blasich smatra, da je izbirati med govornikimi kandidatiki republikanske in demokratske stranke, ki se potegujejo za nominacijo pri primarnih volitvah, tedaj je Sinclair med njimi edini, ki bi služil ljudstvu.

Socialistična stranka je protivna političnim pustolovščinam. Sinclair, če bo izvoljen, bo navezan na demokratsko stranko in ravnati se bo moral po njeni volji in volji legislative, katero kontrolira kapitalistični interes. Vsi njegovi dobri nameni bi ostali vpliv njegovi zmagi samo na papirju.

Socialistična stranka naobratno propagira odpravo kapitalizma in odpravljen bo edino, kadar ljudstvo California in drugih držav poveri mandat nej, namesto demokratično-republikanski stranki, kateri sta za ohranitev kapitalizma. Kako malo pomagajo samo dobri nameni, je pokazal predsednik Roosevelt, ki je slično objavil kakor Sinclair, toda njegova in republikanska stranka vladata v predkapitalizmu.

Dve nalogi

Pridobivajte člane klubom JSZ in nove naročnike Proletarca.

Dr. ANDREW FURLAN

DENTIST

Phone: Canal 9694

1858 W. CERMAK RD.

CHICAGO, ILL.

Office hours:

9-12 A. M.; 1-5 and 6-8 P. M.
Friday and Saturday all day
and evenings.

Waukegan office at

424-10th St., Tel. Ontario 7213
Mon., Tue., Wed. and Thu. till
noon. Sun. by appointment only

FENCL'S

RESTAVRACIJA IN

KAVARNA

2609 So. Lawndale Ave.
Chicago, Ill.

Tel. Crawford 1382

Frična in okana domača jedila
Cene zmerne. Postreba točna.

PRISTOPAJTE K SLOVENSKI NARODNI PODPORNI JEDNOTI

NAROCITE SI DNEVNIK

"PROSVETA"

Stane za celo leto \$6.00,
pol leta \$3.00

Ustanavljate nova društva.
Deset članov(ic) je treba za novo društvo. Naslov za list i-

za tajništvo je:

2657 S. Lawndale Ave.

CHICAGO, ILL.

AKO ste prejeli Proletarca, ne da bi si ga sami naročili, je vam bil poslan, ali pa izročen po naročilu nekoga, ki želi, da ga prečitate in ako vugaja, da si ga naročite. Prečitajte to številko Pro

30-LETNICA IN RAZVITJE DRUGE DRUŠTVE ZASTAVE

DRUŠTVA NAPREJ ŠT. 5 S. N. P. J.,
CLEVELAND, OHIO.
Na veliko udeležbo vabi ODBOR.

V NEDELJO 10. JUNIJA
NA PINTARJEVIH FARMAH

Izpred S. N. Doma odpeljejo avtomobili točno ob 12:30 popoldne. Od Nottingham kare bo vozil truck.

sedaj za \$16,900.00 delnic S. N. D.

Proslava 30-letnice se bo vršila na Pintarjevih farmah na E. 260th St. in St. Clair Ave. Vršila se bo avtomobilska povorka z dobro znano slovensko godbo "Bled" na čelu. Zbirati se prične ob pol 12. pred S. N. domom in odpeljalo se bo ob 12:30. Člani so bili prošen, da se te povorce udeleže z njih avtomobili in jih naj malo okrase. Ko dosegemo na lice mesta, se bodo vršili govorji, razvila se bo zaveta in potem bo prostota zavava.

Kdor ne pride z avtomobilom, naj vzame Nottingham karo do konca, kjer bo čakal truck in vozil na Pintarjevo farmo.

Pretežna večina društva SNPJ in SSPZ v Clevelandu in okolici se je že prijavila, da se udeleže te proslave. Vabi se poleg članstva SNPJ in SSPZ tudi članstvo drugih društev, priatelje ter simpatičarje, da se udeleže te proslave.

Na svidenje v nedeljo 10. junija na Pintarjevih farmah! Če je zgodil, da bo ta dan dejstvovalo, se bomo zatekli v S. N. Dom na St. Clair Ave. To je pridite, če bo lepo ali grdo vreme.

L. Medvesek,
tajnik društva št. 5 SNPJ.

Razprava o I. Molekovem predavanju "fundamentalne spremembe civilizacije"

Onim čitateljem, odnosno članom kluba št. 1, ki mislijo Molekova izvajanja v predavanju "Fundamentalne spremembe civilizacije" pobijati na prihodnji klubovi seji 22. junija, priporočamo, da svoje argumente splošno, da jih občimo v Proletarju. Debata se lahko razširi tudi na zunanje sodruge, ki naj objavijo svoja mnenja v Proletarju. Taka diskuzija bi bila več vredna kakor prekljanja o malenkostih. — P. O.

Mehikanci gredo "domov"

Včasih je delalo v Zed. državah več sto tisoč Mehikanov pri "manj vrednih delih", a zdaj, ko je delavec v izobliju, se jih dobi tudi za dela, ki so bila prej določena Mehikancem. Zaraditega se je v proših letih moralno izseliti v svojo domovino že na tisoče priseljencev iz jugozapadne republike, to pomlad pa se jih je vrnilo nazaj iz Californije nadaljnih 50,000.

Kritika v Nemčiji

Nemška vlada je izdala dekret, da se kritiziranje oblasti, ki vladajo trejeti rajh, lahko smatra za zločin, ki se ga sme kaznovati s smrtno.

Ali ste naročino na Proletarju že poravnali?

BARETINCIC & SON

POGREBNI ZAVOD

424 Broad Street
JOHNSTOWN, PA.

Tel. 1475

ANTON GARDEN:

KOMENTARJI IZ PASJIH DNI

Washington ni več tako prežet z optimizmom kakor je bil pred nekaj meseci, pred enim letom, ko so zasanjali učeni ljudje, Rooseveltovo pomočniki, da je kapitalizem mogoče reformirati. Vzrok za nastajajoči glavobol, ki se že spreminja v razočaranje tudi med pravovernimi, je dovolj. "Nova igra" (new deal) nedrži tako gladko kakor so njeni snovalci upali. Sploh nedrži nikamor, razen v novo stagnacijo.

Te dni so tudi kapitalistični listi polni poročil o stavkah, ki so in ki se pridejo, o "naši" razstavi stoletnega napredka ("new deal" letos izostane) in o katastrofalni suši na srednjem zapadu. Razstava nas slučajno ne zanima, bolj nas pa zanjamajo stavke in suša.

Ce bi bil človek veren — praznovaren in povrhu še "new dealer", ki rekel, da je suša sam blagoslov božji, ozroma da ima Rooseveltova administracija božjo previdnost na svoji strani. V dobrem mesecu je napravila več uspeha pri uničevanju pridelkov in živine kakor vse vladna propaganda in stotine milijonov podkupnine, odnosno "odsodnosti" farmarjem za omejitev pridelka. Cena pšenici se je skoraj podvojila, prav tako ovsa in koruzi.

Kaj more torej biti lepšega v "sistemu", ki si prizadeva v trosti milijone, da bi zvišal cene in začaral zemljo, da bi ne rodila obilnega sadu? Čeprav so Burbonci pričeli udrihati po administraciji, ker so Burbonci, čeprav se od nje vracajo tisoči in milijoni, ki so se ne dolgo tega misili, da se di v Washingtonu Mojzes, je vladu vseeno lahko vesela, da ima božjo previdnost na svoji strani.

S stavkami je večji križ ko s sušo. Posebno če pridejo še takto "nenadoma" kakor je na primer prišla na dan napovedana jeklarska stavka ali pa stavka v tekstilni industriji, ki ima izbruhnuti prej, ko bodo te vrstice objavljene. Jeklarska stavka ni bila noben misterij niti za časnikarje že pred dobrim mesecem, namreč za tiste, ki so zasledovali potek zadnje konvencije jeklarske unije v Pittsburghu.

Rekli smo, da je s stavkami križ, ker pridejo klub volji božje previdnosti in, kar je večje, klub volji Washington ali pa Wall Street, ki si nista tuja niti ne antagonistična. S stavkami je ta grda stvar, da čestokrat fazero le-te načrte.

Tako je bilo treba ustvariti novo vladno večino. Dvoje možnosti so imeli na razpolago. Krščanski socialci in landbund bi lahko stopila v koalicijo s socialnimi demokratimi, tako bi nastala ogromna parlamentarna večina. Krščanski socialci in landbundovci pa bi lahko pritegnili v vladno večino namesto socialne demokracije osem heimwehrovskih poslavcev, ki so bili izvoljeni v volitvah l. 1930; tako bi si zagotovili čeprav prav majhno večino v parlamentu. Dollfuss se je po kratkem obotavljanju odločil za zvezo s heimwehrom. Zastopniku heimwehra Fey-u je izročil ministerstvo za javno varnost in za to ceno je dobil od osmih heimwehrovskih glasov v parlamentu šest. Tako je imela vlad samo en glas večine. Že gohi slučaj, če bi kak poslanec ne mogel priti v parlament, je odločal o glasovanju. Tako je zašel avstrijski parlamentarni iz svoje vladne in je sam prevzel vojno ministrstvo; od kar se je to zgodilo, so dobili heimwehrovci iz državnih o-

tudi izvedli. Če se to zgodi, ne bo predsednik Amalgamated Association of Iron, Steel and Tin Workers, Tighe, imel preveč čistih rok. Med njim in "rank and file" odborom desetičnih članov, katere je izvolila zadnja konvencija, je opaziti večja vrzel.

Ta odbor je precej agresiven in je očvidno pripravljen izvesti sklep konvencije — alklicati stavko. Ni pa zanje Tigheva administracija, v kateri predominirajo unijski voditelji predpotopne dobe. Hugh Johnson je že pričel pesti mežo, da ujame Tigheja in njegove glavne pomočnike.

Vsekakor je gotovo to: jeklarski magnati ne bodo priznali umije brez trtega boja. Ker delavci nimajo iluzij, nego se zavedajo, s kom se imajo sprjeti, zasluzijo priznanje že vsled svojega poguma, da so pričeli govoriti o stavki. In le s pogumom bodo prišli do organizacije, kar velja za vse neorganizirane delavce, vendar pa še veliko bolj v slučaju jeklarkov.

Kot zaključek naj omenim, da sem "nekaj" napisal na uredniško željo. Zadnjič me je namreč pobaral, naj bi od časa do časa "nekaj" napisal v interesu lista, kar sem mu tudi obljubil. Pravi, da bo pritisnil tudi Joško Ovna ter več drugih, da se Proletarcu da cim več raznoličnosti.

Druga — važnejša stvar je: vprašanje naročnikov. Clovek nerad moleduje, toda sodruži po naselbinah naj si vzamejo tole na znanje: če ne bo prizelo v upravnosti prihajati več novih in obnovljenih načinov, vas v doglednem času zadržati. Torej je v vas kaj življene, se potrudite za novimi načinov in skušajte iztirjati potek naročnine. Če bomo čakali na dobre čase, bomo sliši vsi skupaj prej v grob. Te besede niso zapisane nepremisljeno.

IZ METROPOLE

V nedeljo 10. junija se vrši v Clevelandu proslava 30-letnice društva "Naprej" št. 5 SNPJ in istočasno razvite druge društvene zastave.

Kdo se ne spominja boja ob rojstvu tega pionirskega društva Slovenske narodne podporne jednote! Ta boj je trajal dolgo. Bil je boj med načelno skupino in reakcionarno maso. Napredni element je zmagal in društvo je progivalo. Bilo je zastopano povsod kjer se je šlo za pomoč delavskemu razredu ali napredni ideji. Društvo je bilo ob času ustanovitve Republičanskega Združenja eno izmed najaktivnejših in je prejelo za to tudi diplome. Ko se je šlo za pomoč v vojni osvobodil v starem kraju, je društvo naložilo na vsakega člena prispevki \$1.00 in odpisalo okrog \$500 podpore potrebnim v starem kraju. Ko se je šlo za idejo Slovenskega narodnega doma je bilo to društvo zopet eno izmed najbolj aktivnih, kar je razvidno tudi iz tega, da ima

KROGLJE ZA POZABLJENE LJUDI

V stavkama avtornih delavcev v Tolidu in voznikov v Minneapolisu je bilo nekaj ubitih in mnogo ranjenih. Na sliki spredaj je ranjenec, ki ga nesrečo v ambulansni voz. Na obrazu se mu vidi, da trpi silovite bolezni. Njegov prestopek je, da je stavkal za zvišanje plače in za pravico organiziranja v uniji.

ZA LIČNE TISKOVINE
VSEH VRST PO ZMERNIH CENAH
SE VEDNO OBRNITE NA UNIJSKO TISKARNO

Adria Printing Co.

1838 N. HALSTED STREET, CHICAGO, ILL.
Tel. Lincoln 4700

PROLETAREC SE TISKA PRI NAS.

OTO BAUER:

VSTAJA AVSTRIJSKIH DELA VCEV NJENI VZROKI IN POSLEDICE

(Nadaljevanje.)

Obenem s stranko pa so bile razpušcene tudi svobodne strokovne organizacije. Obramba proti izrabljivanju in samovolji gospodarjev v obdobju je razbita. V domu zvezde industrijalcev na Schwarzenbergovem trgu na Dunaju vladala silno veselje. Kapital ima sedaj možnost, da iztisca iz delavskih in nameščenskih mišic in živcev profite, in to ni niti predlag, plačano z takoj stotinami proletarskih mrtvecev.

Vsa delavska društva so razpustili. Razpustili so delavsko sportno društvo, veliko delavsko turistično društvo "Prijatelj prirode", ki je deset tisoč delavcev povedlo iz krčem k plemenitejši zabavi, razpustili so delavsko abstinenčno zvezo, ki je tisoč preletarjev obvarovala pred nevarnostmi alkohola in s tem v tisočih družinah rešila človeško dobrostanstvo in življensko srečo, — razpustili so vse, vse, kar je delavske gibanje v plemenitem delu ustvarilo za ljudsko kulturo. Pedantična uničevalnost "krščanskega" režima ni priznela niti zvezi vernih socialistov. Konzumna društva, ki se ne dajo kar meni nič tebi nič razpustiti, pa so Hitlerjem slavnem zgledu "izenačili".

Socijalna demokracija in sila

Kaj je nastalo iz nekdaj tako mirne, tako dobrodočne Avstrije?

Ko je leta 1918 razpadla Haburška država, ko ni radi svojega razpada zapustila novi republik za dedično nič drugega kakor izgubljeno vojno, razbito gospodarstvo, strašno pomanjkanje živil, grozotno naraščajoče razvrednote in denarja, takrat se je silni preobrat izvršil v Avstriji mnogo mirnejše kakor v nasledstvenih državah. Tedaj se je avstrijski socialni demokraciji posrečilo, da je brez uporabe sile in le z miroljubnim sredstvom preprečevalne beseide pomirila silno razburjenje ljudi, ki so se vračali iz kravih in blatin strelki jarkov v domovino, ter jih pridobil za novo delo. V času, ko je bila Avstrija med ogrsko in bavarsko sovjetsko diktaturo, je ostala miren otok, medtem ko je vzhodno in zapadno od Avstrije tekla kri v potokih. In iste može, ki so takrat, ko so bili na višku svoje moči, pridobili se stradane množice za toliko obvladanje samega sebe, za tako mirno umerjenost, prikazuje sedaj laž triumfuirajočega fašizma kot toplo krvljenih zločincev, ki niso misili na nič drugega, nego kako bi svojo deželo vrgli v tevovo katastrofe!

Fašisti pripovedujejo, da so avstrijski delavci skrivali puške in strojnice, municio in razstrelika. Ali ni to dokaz, da je socialna demokracija hotela državljansko vojno, da se je zanjo obroževala? Res, avstrijski delavci so imeli od revolucije l. 1918 orožje — prav tako, kakor so imeli od l. 1918 orožje tudi fašistovska heimwehr in monarhistični "bojevniki". Toda, ali so de-

Obenem pa se je vpliv fašizma krepil s tem, da je lahko razpolagal s policijo in orodnino.

(Dalje prihodnji.)

Molitev za dež

Vsled suše, ki je prizadela pretežni del Zed. držav, so se vrsile svečanosti v cerkvah in procesiji v obreži Dakota, ponokod v Illinoisu, v Utahu in par drugih državah, da prizadeti z molitvijo priposijo potrebitno moč razsušeni zemljini.

PARK VIEW WET WASH LAUNDRY CO.

FRANK GRILL, predsednik

PRVA SLOVENSKA PRALNICA V CHICAGU

Naši vozniški pobirajo perilo po vsem mestu, Cicero in Berwynu in dovožajo čistega na dom

TOČNA POSTREŽBA

1727-1731 W. 21st STREET

DELO JAMCENO

CHICAGO, ILL.

Telefoni: CANAL 7172-7173

O fundamentalnih spremembah civilizacije

Predaval IVAN MOLEK v klubu št. 1 JSZ dne 25. maja 1934.

(Nadaljevanje.)

Prvi pogoj je živež. Kakovost in količina živeža ter način pridobivanja tega živeža je od vseh začetkov človeštva oni temelj, na katerem sledi ves ostali razvoj Slovenske družbe. Vsak posameznik mora biti najprej nasičen dnevno dvakrat ali trikrat, nato se le je zdrav in zmožen razmisljanja, zabave, ustvarjanja umetnih lepot in sploh uživanja življenja. Zato je živež prva in najvažnejša potreba — in dokler ne bo jamstva, da bo živež vedno, povsed in brez napornega fizičnega truda v izobilju, bo na svetu gomila beda in dokler bo en sam normalen človek lačen, ne bo rešeno socialno vprašanje.

Drugi pogoj so kovin. Dokler ni imel človek trdih kovin, je napredoval po polžje, je životaril. Tretji pogoj je fizična gonilna sila, katere se človek poslužuje za pridobivanje živeža in kovin in katera je postala v današnji industrijski dobi silno važna.

Vrni se k živežu. Pridobivanje živil, to je način pridobivanja zaznamuje v razvoju človeške družbe stopnje civilizacije. (Besedo civilizacija si tolmačijo na razne načine, zato si jemljem pravico, da si jo tudi jaz tolmačim po svoje.) Na tej podlagi vidim do danes samo dve civilizaciji človeštva in predcivilizaciju.

V dobi predcivilizacije, ki je nedvomno najdaljša, je človek pridobil svoj živež, kakor vsaka žival. Živel je ob tem, kar je našel ali uzel.

Prva in najprimitivnejša civilizacija je prišla takrat, ko je človek dobil kontrolo nad živalmi s tem, da jih je udomačil. To je bila nomadska civilizacija. Tedaj šele se je človek dvignil nad zveri. Ko je imel čredo domačih živali, je imel več mesa, imel je mleko, kože, volno.

Od domačih živali, ki so mu dajale kupe gnoja, je bil le korak do druge stopnje civilizacije, do — obdelovanja zemlje. To se je zgodilo pred kakimi 10,000 leti.

Obdelovanje zemlje je fundamentalno spremenilo način življenja. Človek je obogatil svoj živež. Dobil je kruh, razna sočivja in kasneje žlahtno sadje. Toda glavni živež je poslej bil poleg mesha — kruh.

Pridobivanje kruha, kar se imenuje agrarna civilizacija, je človeku ustalilo. Ustvaril si je stalna naseljšča in začel čistiti zemljo pragozdov, ki jih je spremenil v rodotvornata polja. Ta naseljšča in polja so zrasla v mestna in dežela. Bogastvo človeka se je pomnožilo in ko je še odkril taljenja železne rude ter kovanje železa, je človek dobil moč, karščne ni nikdar prej poznal.

Toda pridobivanje kruha ni bilo nikdar sigurno; od vsega začetka pa do danes je kruh odvisen od prirodnih kapric, od elementov vremena. Bilo je večen boj s prirodo. Seme vseješ ali vsadiš v zemljo in potem čakaš na milost vremena in škodljivega mrčesa, če bo kaj zraslo in obrodilo. Ako je dovolj dežja in če ni toče, niti kobilic ali mnogih žitnih bolezni, je dovolj kruha — ampak pridelevalec kruha je bil navadno vsako leto tepen zdaj in tej pokrajini in zdaj in oni, tako da je vedno nekje manjkalo kruha in prisla je lakota. Nikdar v zgodovini ni bilo povsod dovolj kruha.

Agrarna civilizacija je razvila popolnoma novo življenje. Privatna lastnina zemlje, živine in drugega bogastva, sistem politične vlade, pravo, filozofija, kultura in vojaštvo vse to je nastalo na podlagi pridobivanja kruha in vse to je tudi usmerjeno v ta namen. Tudi versto. Vse poganske religije v starem veku, iz katerih se je razvila krščanska vera, so v svojem bistvu prošnja primativnega človeka do neznanih in nevidnih sil, ki blagoslavljajo polje z dežjem in solnecem in ki ga čuvajo suše, toče, in mrčesa. In to dela še danes ogromna večina poljedelcev po vsem svetu. Baš poljedelci so glavni stebri vsake vere v "bitja nad nami", ki po stardovnem mišljenju in verovanju dajejo člove-

veku kruh ali pa kaznujejo človeka s sušo ali točo.

V tej agrarni civilizaciji smo še danes. Človeštvo že danes dobiva svoj kruh na isti fundamentalni način. Človek je po vseh teh tisočletjih zamenjal prvočni leseni plug s strojem, ki orje, s strojem, ki seje, s strojem, ki žanje in mlati, s celo vrsto strojev, ki so precej prihranili mukotrpnega dela človeškega mišicam na polju, ampak — same je še vedno izučeno zemlji pod milim nebom in farmar je odvisen od milosti vremena za svoj pridelek. Cele meseca mora farmar čakati, da kaj obrodi, če sploh obrodi. Kruh in ostala živila, od katerih zavisi obstoj človeštva, so še znirom predmet negotovne igre — človek je še vedno priklenjen na zemljo in na oblake.

Pridobivanje kovin se tudi še vedno vrši na isti primitivni način, čeprav so metode silno izboljšane. Fundamentalno mora človek še vedno iti pod zemljo po sirovo rudo, katero mora staliti in dobiti iz nje čisto kovino.

Pred dobrimi dvesto leti je človek dobil novo gonilno silo v pari in nekaj desetletij kasneje v elektriki. To je bil velikanski napredok. Vsa tisočletja prej je konjska sila — poleg vetrov in vode v zelo skromnem omejenem smislu — predstavljala najvišjo moč pogona in transportacije. Para in elektrika sta silno dvignili porabno energijo in odpri vratila novi civilizaciji — industrijski civilizaci. A še vedno je pridobivanje te gonilne sile silno mučno in potratno. Para dobitimo posredno, ko prej dobitimo premog ali olje iz zemlje ali količino drva, ki jih sprememimo v vročino, nakar ta vročina spremeni wodo v par; istotako posredno dobimo električno silo, če prej uporabimo parno ali vodno silo. Vse to stane veliko napora, truda in stroškov in posledica je, da je parna in električna gonilna sila še redka in draga reč.

Prihodnja stopnja civilizacije je industrijska. To je danes jasno ko beli dan. Važno za nas je, da se zavedamo, da ta civilizacija prihaja ne glede na politične in socialne oblike, ki se mešajo v današnji burni prehodni dobi. Kljub fevdalnim razmeram, ki so se obdržale tu pa tam do današnjega dneva in klub kapitalističnemu sistemu ekonomije je produkeja potrebščin v veliki meri že industrializirana. Transportacija je že v celoti v industrializmu.

Ni pa še industrializirano pridobivanje temeljnih potrebuščin — sirovin. Med temi sirovinami je živež na prvem mestu. Imamo stotine tovarn, ki predelavajo živilske sirovine — sladkor, žita, sadje itd. — v fine in delikatne jestivske dokončnine, ampak sirovine same, to je pridobivanje sirovin je še vedno v stadiju agrarne civilizacije. Naša obleka je danes docela tovarniški izdelek, toda sirovine za ta izdelek še vedno rastejo iz zemlje ali na živalih.

Baš ta razvojenost v produkciji potrebuščin povzroča v teh časih vso to strašno komplikiranost, konfuzijo in narobe svet idej. Industrijska civilizacija ne bo na višku svojega razvoja, ne bo popolna toliko časa, dokler ne bo tudi produkcija vseh sirovin — in živilskih na prvem mestu! — stodostotno industrializirana in mehanizirana.

In dokler se to ne zgodi, mora biti svet razdeljen v sloje delavcev, ki težko delajo in v sloje onih, ki lahko delajo; dokler se to ne zgodi, bo na svetu pomanjkanje potrebuščin in nezadovoljnost — pa naj se politični režimi sveta, ali pa en sam režim, imenujejo kapitalistični, fašistični, socialistični ali komunistični! —

Najlepši dokaz nam je Rusija.
(Dalje prihodnjič)

Ako bi bilo mogoče z zavistjo priklicati "boljše razmere", bi bilo krize že davnokonec.

Koliko je katoličanov v Zed. državah

Uradni katoliški statistični vestnik, ki je publiciran v New Yorku, pravi, da je zdaj v Zed. državah 20,322,594 katoličanov, ali 54,191 več kar, kar pred letom. V katoliško cerkev je prestopilo iz drugih ver 49,181 oseb, tisoč katoličanov pa je bilo vsled prestopa k drugim cerkvam ali pa vsled odstopa brisanih iz seznamov.

Za "pravilno" vzgojo

Diktator Hitler je v svojem "prvomajskem" govoru nemškemu delavstvu dejal, da će oni ne postanejo naziji, njihovi otroci bodo gotovo, ker je zdaj vzgoja popolnoma v području nazijske vlade. Mnogi delavelci so mrmrali, da se Adolf najbrž moti v svojem prerokovanju.

SKRIVALNICA: KJE JE SOVRAŽNIK?

Vojaki, ki jih vidite na sliki, brže v boj proti "sovražniku". Slika je v bližini Auto Lite tovarne v Toledo, ko so navalili na stavkarje, da jim preprečijo piketiranje.

Iz Kansasa

Posledice nezadovoljnosti in pohodov brezposelnih v jugovzhodnem Kansasu je ustavitev organizacije "Farmers and Workers Legion". Od začetka so komunisti, toda dokler je nihče ne izkorišča v sebične namene, je stvar dobra. Tudi te vrste organizacije je zelo na mestu in upanje je, da bo trajna, kot bo pod današnjim sistemom tudi brezposelnost trajna.

Prve podružnice so bile ustanovljene v večjih krajih, kot v Pittsburghu, kjer šteje okrog 1500 članov, in v Armeni (nad 400 članov). Sedaj se organizirajo tudi v manjših naseljibah. Okrajni komisari in odbor, ki upravlja poslovna dela, gledajo na organiziranje postrani. Ignorirali so vse skupaj dokler se je dalo. Sedaj so odborom brezposelnih priznali pravice zastopati svoje člane v pritožbah zaradi neenakomerno razdeljenega dela, delitev živeža in zaradi zapostavljanja. Obdržajo svoje redne tedenske seje, na katerih navadno nastopajo tudi razni govorniki. Na primer, v Armi je na seji 4. maja govoril komunistični odvetnik iz Pittsburgha Sylvan Bruner, dne 11. maja socialistični odvetnik Phil Callery in 25. maja socialistični kandidat na kongres Dr. Bendure.

V Kansasu, kot tudi splošno po zahodu, imamo občutno še vedno. Tej se je pridružila nenačadno zgodnja vročina. V jugovzhodnem Kansasu smo imeli to pomlad dežja za potrebo. Pšenica je dozdaj kazala povprečno, medtem ko je v zahodnem delu uničen ves predel. Sedaj se pa tudi tukaj suše vrtovi in pšenica obeta biti slabá zaradi prezgodnjih dozoritev.

Vlada se potom svojega odbora trudi, ki se piše s tri "A", da omesti produkcijo poljskih pridelkov. No, če je logična, mora to sušo naravnost pozdržati, ker grozi uničiti do malega vso letino po raznih krajih zapada. Človek mora biti pošten "navadnjen" z "new dealom", da mu vsa ta "modra" stvar gre v glavo. Jaz kar priznam, da mi "ne gre v zavojo".

Situacija premogarjev nespremenjena in "marčanja" se nadaljujejo kjer koli skuša priti z obratom kaka "soldna majna". Operatorji priti skozi na oblasti za državno milico in ni izključeno da jim bo ugoden. Kronikar.

Zadeva dr. Mudrocha

Milwaukee, Wis. — Tistim, ki iščejo dlake v jajcu se je spet ponudila prilika za občajne napade na socialistično stranko.

Teorije kot take ne napadajo, ker jim manjka za to potrebne znanja, oziroma spremestnosti, katero predpostavlja je znanje, obenem pa bi se preveč izpostavili nevarnosti, ker v javnosti hočejo taki grobokopji veljati za prijatelje delavca.

Na vse zmanjševanje koga izmed goščov s sabo.

V nedeljo 15. julija prilej v veliki piknik klub št. 27 sodelovanjem soc. psvskega zbornika "Zarja", ki nastopi z več pesmami. Vršl se bo na Pintarjevi farmi, ki je znana zemlja tukajšnjim Slovencem zaradi svoje privlačnosti za take izlete v prosti naravo.

Piknik socialistične stranke tega okraja se vrši v nedeljo 5. avgusta istotako na Pintarjevi farmi. Nastopili bodo razni pevski zbori in govorniki. Na sporedni bodo tudi atletske gre. Ta piknik, na katerega se pričakuje velikanske udeležbe, bo ob enem kampanjskih prizetih za naše kandidate. Volitev bodo v jeseni.

Okrajna soc. organizacija je imela svoj zbor 27. maja in nominirala kandidate v okraju na urade, v državne pa jih je nominirala konvencija ohiskske soc. stranke. Za govornika je nominirala Jos. Shartsa iz Dayton, ki pa je bil zaradi svojih spremenjenih nazorov v taktiki primorjan odstopiti. Odbor je imenoval na njegovo mesto s. Somerlatto iz Lakewood.

Več o tem pikniku v eni izmed naslednjih številki. J. Krebelj.

Nikjer nič prida

Edmond, Okla. — To mesto ima okrog 3,500 prebivalcev. Kriza ga je zadela, kot menda vsak drug kraj v tej deželi. Ljudje se s težavo preživljajo — posebno tisti, ki se še niso priglasili za pomoč pri reliefu.

Takovani kodeksi, ki jih je potrdila NRA, so malim mestom bolj v kvar kot v konstitu. Cene so visoko dolocene in vsi dotični stroki se morajo ravnat po njih. Ako ne sledi občutna kazenska, kajti malim lopkima nima denarja za namen vplivnih avokatov, ne zaslombe pri odločajočih postopkih, pa je kaznovan ko hitro ga česa obtožijo.

Kompanije so pripravljene vse podpisati — kakor pred vojno nemški kajzer ali zdaj ameriške vlade. In tako se včasoma brez posebnega nasprotovanja podpisavale razne pravilnike (codes), zdaj pa jih kršijo na debelo v prid sebe in v nasprotovanju uniam.

Slovencev je tod malo. Kar je družin z otroci, so "amerikanizirane". Starši so še Slovenci, ker si ne morejo pomagati — otroci pa so "pravi" Amerikanci in jim ni nič kaj še, če jim kdaj reče, da njihovi starši niso bili tukaj rojeni. Predavanj, slavnosti in programi v slovenskem jeziku na prireditvah tod ne poznamo. Ni ne ljudi zato in ne sposobnosti.

Naši rojaki v tej državi so navezani na dela, ki so nestala. Zato morajo, zdaj sem, zdaj tam, da se preživljajo. Naselbine tukaj niso prežete oliko s tujerodnim elementom, kakor na pr. v industrialnih državah po vzhodu.

V Oklahoma City izhaja znani ameriški socialistični tedenik American Guardian, ki ima okrog 50,000 naročnikov. Urejuje ga Oscar Ameringer, ki je "old timer" v ameriškem delavskem gibanju. Tisti, ki ga podpirajo, nimajo vzuka, da bi bili ponosni na tak časopis, ker niente med delavci takto pljuvanja v lastno skledo.

Fr. Novak.

Naši izleti in pikniki v Clevelandu

Cleveland, O. — V redjo 17. junija bo izlet članstva soc. psvskega zbornika "Zarja" na Tony Zalarjevo farmo bližu Clairdon, na katerega je vabljeno vse članstvo naših klubov, somišljeniki in drugi prijatelji "Zarje".

Naši izleti in pikniki v Clevelandu

Socialist ima pravo vrednost za delavsko gibanje edino če je aktiven.

NAJVEČJA SLOVANSKA TISKARNA V AMERIKI

J.E.

NARODNA TISKARNA

2142-2150 BLUE ISLAND AVENUE

CHICAGO, ILL.

Mi tiskamo v slovenskem, hrvaškem, slovaškem, češkem, poljskem, němčem, angličkem in nemškem jeziku.

NASA POSEBNOST SO TISKOVINE ZA DRUŠTVA IN TRGOVCE

TISKOVNI FOND PROLETARCA

V. IZKAZ.

V podporo "Proletarca" so priznani:

Bridgeport, O. Klojš št. 11 JSZ \$5.00.

San Francisco, Cal. Andrew Lekšan \$4.40.

PROLETAREC

ONLY SOCIALISM IS THE WAY OUT OF THE N. R. A. DILEMMA

The ruling groups, having cause it is true, the tendency for a century has been for the business unit to increase in size and for the smaller units to sink to lesser relative importance in the system of capitalist production.

Capitalism is a game of dog eat dog. "Big business," says the report, "begins by making it impossible for the small man to survive; and, after he is eliminated, it turns upon the weakest of the common aggressors." More over, "One may as well dream of making war lady-like as of making competition fair." At all times it is merely a question of which dog will next be eaten.

Plenty of instances are cited in the report to show that the NRA has strengthened the possessors of big capital. The very bigness of their capital gives them an advantage, but the One Big Unions enable them to add to the pressure which bears heavily upon the owners of little capital. It is the middle and lower middle classes whose stakes are being gathered in by the big fellows.

In the days before the Great Collapse when such investigations were made, they were followed by urging that more teeth be placed in the anti-trust acts. The Darrow report makes no such recommendation. It declares:

"The choice is between monopoly sustained by government, which is clearly the trend in the National Recovery Administration, and a planned economy, which demands socialized ownership and control, since only by collective ownership can the inevitable conflict of separately owned units for the market be eliminated in favor of planned production... To give the sanction of government to sustain profits is not planned economy, but a regimented organization for exploitation."

The report refers to the "conflict of interest between large and small businesses, in which the small man is the loser, and no power under the NRA is showing itself able to protect him." The result is that the small man is often driven into bankruptcy by the low prices forced upon him by the powerful combinations."

The old law of capitalism, that the greater capital has an advantage over smaller capital, works out as well under the NRA as it did before it was enacted. There are some exceptions to this law, but as a general rule it is true. Be-

SURE THE LAW IS ENFORCED

Who says that law enforcement is lax in this country? Who complains that our criminals are running wild and going unpunished? Unity made some complaints of this sort not so long ago, and behold it stands rebuked. For look at such facts as these:

1. In New York, a police drive has been launched against fortune-telling tearooms. It seems that, in certain of these tearooms, the proprietors have been telling fortunes to their clients from floating tea leaves. This is obviously terrible, and the whole great power of the law is being turned against it.

2. A tailor in New Jersey — Jacob Magen, by name—who ran a little neighborhood shop in Union City where he and his wife and his brother-in-law pressed and cleaned clothes, was arrested for charging 35 cents for pressing a suit, instead of 40 cents as provided under the code of the NRA. Tried for this heinous offense, the tailor was convicted, and sentenced by the judge to 30 days in prison and a fine of \$100.

3. A New York mother, Mrs. Fela Biro, was playing with her 2-year old son in Central park. She had gone to the park to meet her husband, an unemployed furrier. The child had a little beach shovel and pail, and was busy scratching on the grass with his instrument of devastation. Wherupon mother and child were arrested, tried, convicted, and served sentence of one day in jail.

Enforcement of the law? We do it perfectly in this country—if only the offenders are small, weak and

"is not proceeding in good faith." What he probably means is that the report is dangerously honest, dangerous to the security of the robber barons in that it tells the middle classes that their hope lies in a Socialist program.

The fact that the report does not turn to the hackneyed conclusion that enforcement of the anti-trust laws will bring relief to the little fellow is evidence of "good faith." The grip of the big barons is based upon their enormous monopoly capital. The future of the farmer, the little fellow and the wage worker lies in taking over the great industries and making them public property to be operated for the common good.

This is Socialism. The class-conscious workers are the vanguard in support of this program. All other victims of the robber barons can find release and security only by making the workers' program their own.—The New Leader.

THE ARMAMENT INVESTIGATION

We are glad that the public is taking a keen if belated interest in the activities of the international armament ring during and between wars. The story of young men being killed with guns made by their fellow-countrymen and sold to the enemy at a profit to munitions makers has not grown less sordid with the years.

It becomes peculiarly relevant to American young men, any one of whom faces the fantastic but real possibility of being killed in the Far East by a bit of shrapnel that was originally part of his mother's kitchen stove.

We hope the senate committee's investigation of the munitions racket will be thorough. Senator Nye, chairman of the committee, in a recent speech cited figures for various companies showing the difference between their profits in peace and in war. The Atlas Powder Co., according to Senator Nye, made \$400,000 in peace and \$2,300,000 in war; the General Motors corporation, six million dollars in peace and \$21,000,000 in war; the Hercules Powder Co., \$1,000,000 in peace and \$7,000,000 in war; the Anaconda Copper Mining Co., seven million dollars in peace and \$34,000,000 in

war; the United States Steel corporation, \$105 million in peace and \$239 million in war; the Bethlehem Steel Co., six million dollars in peace and \$49 million in war; the E. I. Du Pont de Nemours Co., six million dollars in peace and \$58 million in war.

Once the public realizes that between these two sets of figures lie the bones of countless dead young men, there can be no doubt that it will insist that the manufacture of munitions be taken out of private hands. This in itself will not remove the causes of war, but at least it will make it less of a paying proposition.—The Nation.

THEY WON'T GET OFF OUR BACKS

Count Tolstoi once remarked that the rich would do anything for the poor except climb down off their backs. And we have some wage workers today who are so capitalist-minded they think the nation would go to the demotion bow-wows if their oppressors did climb down.

Interest, profit and rent are the three motors that make nations go on crutches.

WHY NOT STUDY ITS CAUSES AND ABOLISH THEM?

A SCRAP OF PAPER

It is clear by now that the president's settlement of the automobile labor difficulties two months ago has not "taken". No sooner has one strike been composed than another has broken out. A recent manifestation was the walkout of the Fisher body factory at Flint Mich., which led to a shutdown of the Buick plant. Nor has American labor in other fields responded more cordially to the president's new design for "social engineering."

If American labor is in a ferment of unrest, it is not because of the activities of professional agitators; it is not because the American Federation of Labor is establishing a labor monopoly. Labor, unorganized as well as organized, is reacting from the high emotional tension induced by section 7-a of the recovery act, as the sentiment grows that what was once hailed as a Magna Charta is nothing more than another scrap of paper. On the one hand, many American workers feel that the federal government intends neither to promote the formation of trade unions nor to protect those that are formed. On the other hand, although the NRA codes have succeeded in raising prices, they seem to have failed to augment the individual weekly earnings of the average worker in purchasing power.—The Nation.

As Usual

Editor: "You say the public official had nothing to say."

Reporter: "Yes; but he talked for an hour before I discovered it."

Labor Is No Longer Patient

American labor seems to be determined to get out of the intellectual dumps. It no longer meekly takes what comes its way, thanking the Lord and the boss that things are not any worse. Labor shows fight. It wants to know the reason why things are rotten. That is a revolutionary development.

Professional radicals may not know that such is the state of affairs because laborites do not use the conventional vocabulary of radicalism. Communist who only know revolution when it is properly labelled will not see that American labor is on the warpath. But this does not change matters. Labor is today in a state of rebellion, although no one marches with flaming torches or is throwing bombs. But bombs and parades do not make revolutions. If anything the case is the other way around. And we are not speaking of a revolution in the traditional sense. We are calling attention to the fact that "the good old days" of labor—contented and inarticulate, which Rotarians and Tories so love, are going, going, gone!

With a bang at that.

No, it really is not a revolution. But what is commonly referred to as revolution is the external explosion. What is revolutionary and of major importance is not a one-time single act but process. And we are witnessing a process which is bound to affect most seriously the run of things in these United States of ours. Let us note here two phases in the process. Eight months ago as the President's Reemployment Act went into effect and the bosses went heavily into chiseling on the hours and wage-minima, millions of workers learned, or thought they learned that "the law was all right but the bosses were chiselers". Today, eight months later, there is no longer such confidence. Perhaps some workers still think in terms of the character in an old play that "the law is good but not its administrators." Perhaps, But there is no longer that

product of its toil.

It has often appeared to me

that this philosophy of our martyred president would not

only make a first class platform for the Socialist party, but is the very objective of Socialism.

This is, at least, the principle for which this new weekly, The Wisconsin Leader, will ever do battle, and shall continue to advance until the fight is won.

No Economic Security

While this nation was first founded upon the principle of human rights of kings, we have learned that political liberty without economic security was but a partial victory for the farmers and workers of this nation whose toil has transformed a wilderness into a nation.

We know that private ownership of property was the keystone of our republic. It worked fairly well when land was so plentiful that it was given to settlers. However under the grab-bag capitalist system the big boys have grown fat and waxed rich, while the producers are not only losing their homes and farms, but in increasing numbers are crowding the relief stations.

Our state and federal administrations have functioned on the basis of protecting property rights, consequently government has become the bulwark of great wealth.

New Policies Needed

We need a house cleaning, one that will revolutionize local, state and national policies. We need government of, by and for the people. That is to say a brand of politics that will place human welfare above the dollar. We need a reversal of policy, the objective of which will make the

last Fall, resulting directly from the enactment of Section 7-a of the Recovery Act, which provides that employees may have the right to organize and to be presented in collective bargaining by spokesmen of their own choosing without coercion from their employers.

"There is every indication here that the nation will witness a Summer of strikes in many widely scattered industries, and the tally of the year is likely to break all records.

"The automobile agreement, which placed labor on the defensive, has had a devastating effect on its status. It began by shattering the morale of the National Labor Board and reducing its precedents to so much paper. Then the contagion of this condition was communicated to the Regional Labor Boards and other agencies of labor adjustment.

"Having now become suspicious of government agencies as a medium for the adjustment of disputes, large groups of industrial workers are organizing strikes and remaining aloof from labor boards in the belief that they can gain their point only by use of their economic weapon."

—The Advance.

SOCIALISM THE GREAT NEED TODAY

BY DANIEL W. HOAN

Abraham Lincoln proclaimed the doctrine that inasmuch as most good things are created by labor that such things by right belong to those whose labor created them. He added that it is a worthy object of any good government to see that labor received the full product of its toil.

It has often appeared to me that this philosophy of our martyred president would not only make a first class platform for the Socialist party, but is the very objective of Socialism.

This is, at least, the principle for which this new weekly, The Wisconsin Leader, will ever do battle, and shall continue to advance until the fight is won.

We Need Socialism

It must be replaced by a system wherein every worker may own his home and private necessities, while all other socially used property will be owned and democratically operated for the common good. In no other way will the toilers achieve Lincoln's goal—the full product of their toil.

The Wisconsin Leader.

WHAT PARTY BELONGS TO YOU?

The Republican party is owned by the owners of industry, who get all the good things of life and don't earn them. The Democratic party is just like the Republican party inside but it is dressed up a little differently. The Socialist party is the party of the workers, who earn the good things of life but don't get them. Which party belongs to you?

The Wisconsin Leader.

Ain't It So?

"One of the strangest things about life," says Mr. Dooley, "is that the poor who need money the most are the very wags that never have it."

Wanted!

Please locate that guy who once owned a home, an account at the savings bank and a car and who was afraid that Socialists were going to make him "divide up." We'll try to locate his valuables in the exchequer of some big exploiter.

Adding Insult to Injury

They used to chase runaway negroes with bloodied bloodhounds. Now they sick common cur dogs on white men chasing jobs.